

Quatre reflexions paral·leles en el temps

Jordi Roca i Tubau

EL PAPER

Cent eucaliptus, perfectament arreglats sobre l'ondulant terreny, absents a la dentallada mortal de la serra mecànica, es mostren altius i confiats, deixant que el vent onegi les verdes cabelleres de fulles falciformes. Però, tot i que l'eucaliptus no és un arbre autòcton de les nostres terres, d'uns anys ençà se n'ha anat introduint la plantació. El ràpid creixement en recomana l'explotació, malgrat els advertiments dels ecologistes, que asseguruen que degrada el sòl.

Les seves capçades, harmoniosament descabellades, deixaran d'estirar-se, acabant així la pretensió de tocar el cel. El seu brancam, un cop abatut, deixarà de donar aixopluc de dia i de nit a les aus. I amb les seves flors i les seves fulles ja no podrem fer-ne infusions per inhalar-ne els vapors a fi d'alleugerir les nostres vies respiratòries.

Ni els automobilistes que passen pel seu indret s'adonaran de la seva desaparició. El vertigen els fa insensibles als arbres i al paisatge que voreja les carreteres, com també a la importància de les seves espècies, tant si són de fulla perenne com caduca. Sols la velocitat els empeny a devorar quilòmetres i més quilòmetres amb el temps més breu possible. Mai no n'he vist cap que es parés per contemplar el color del fullam que els cobreix de tardor i que, en certes hores del dia, res no té a envejar als metalls més bellament brunyits. La seva efímera bellesa sols és cantada per algun poeta, atent observador de la grandària de les petites coses que a voltes ens brinda cíclicament la naturalesa.

La fusta d'aquests eucaliptus tal vegada anirà a parar en alguna factoria paperera, i de la seva cel·lulosa en faran pasta de paper –prèvia contaminació dels nostres rius–. Paper on hom escriurà poemes d'amor, contractes mercantils, o esdevindrà un catàleg bellament il·lustrat amb senyores de bon veure lluint els sostenidors "Wonder Bra", vinguts d'Amèrica.

Solament han calgut vint-i-cinc anys perquè als plançonets, de menys de mig metre d'altura i vinguts de Malàsia, víctimes de la seva pròpia vitalitat, se'ls hagi acabat la vida justament avui.

En altres temps es tenia en compte de la fase de la lluna abans de tallar un arbre. Avui no es respecta res, ni la lluna ni el sol. Han arribat a l'edat madura. El seu diàmetre i la seva altura cobriran amb escreix l'esperat d'ells. Cal talar-los malgrat la bellesa que imprimien al paisatge. Per això havien estat plantats.

Sobre els fulls de paper sortits dels eucaliptus s'imprimiran preguntes i respostes, i sovint preguntes sense resposta.

Comunicació. Comunicació impresa que avui i ara, amb poder abassegador ho envaeix tot. Comunicació que a voltes té un afegit d'ús al marge del seu contingut: el de les peixeteres de la plaça del mercat, embolicant el peix amb paper de diari.

Si els xinesos, en inventar el paper allà a l'any 105, haguessin previst l'expansió del seu invent i de l'ús generalitzat del paper, tal vegada per al seu propi profit també haurien inventat la fórmula del *royalty* o el de la patent d'ús.

Aquells savis, il·luminats i contemplatius alhora, no preveieren, qui sap si per la seva particular manera d'entendre la vida, fortament cenyida a les pràctiques del Tao, els estralls de la cobdícia. Així doncs, essent obedient al que diu el Tao-Tê-Ching –"Sense anar més enllà de la nostra porta / Podem conèixer el món sencer"–, moriren sense conèixer ni l'estrès, ni l'ordinador, ni la contaminació.

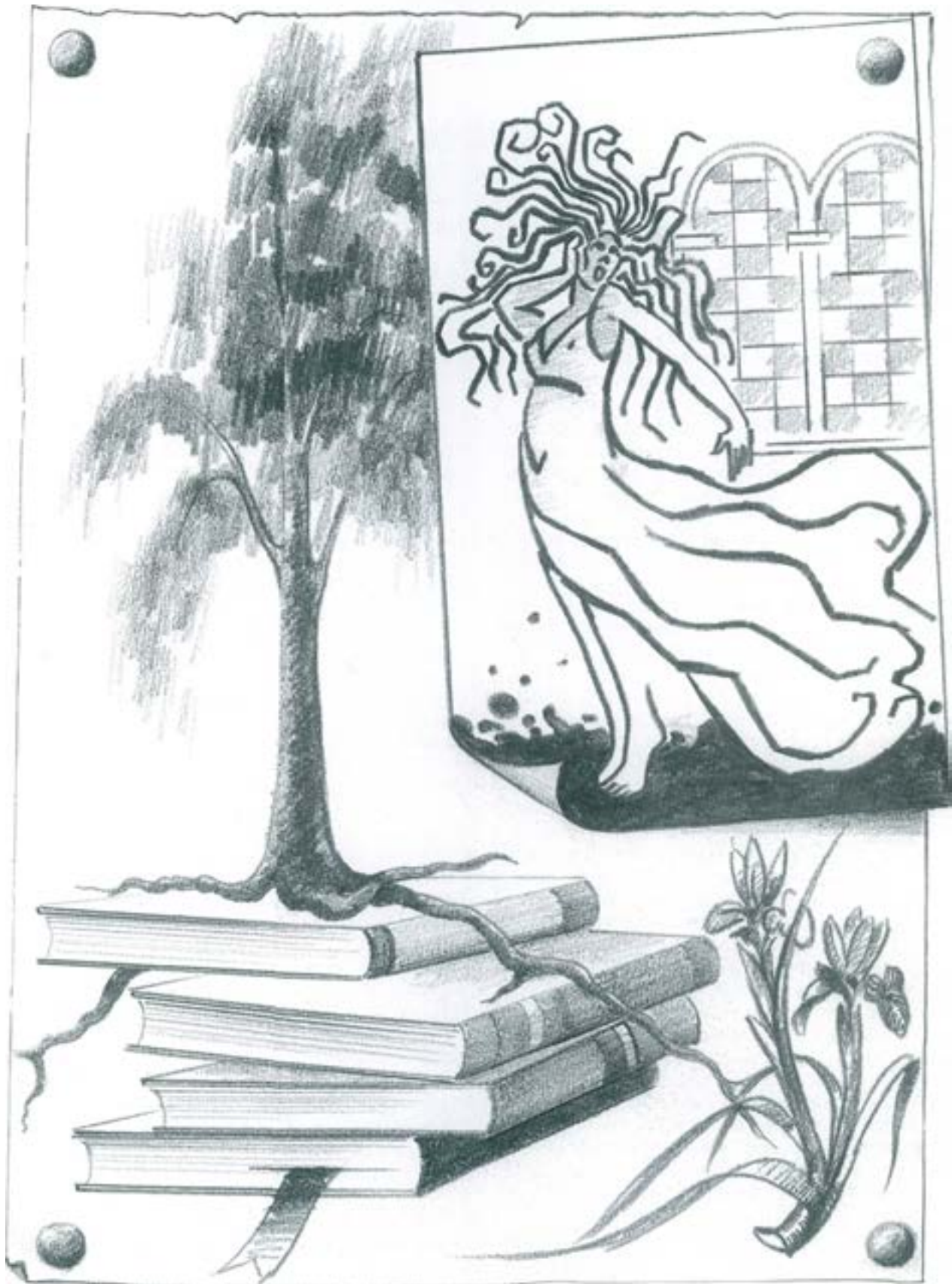
Però la humanitat, cobejosa i a voltes insensible, està propiciant l'espoliació dels boscos i les selves més i més tropicals del món, amb l'insensat fi de convertir la fusta en paper, que sovint sols serveix per a convertir-lo en fum de cigarret.

Alerta! Alerta als perills irreversibles que aquesta política equivocada comporta per al futur de la humanitat, perquè potser, si continuem així, els poetes haurem d'escriure els poemes més abrandats sobre les pedres. Cal, doncs, ara que encara hi som a temps, que aixoplugant-nos sota l'arbre sagrat, amb comunió universal fem bona la paraula i la pregària per salvar els eucaliptus i tots els arbres que com aquells el Creador dotà de fibres de cel·lulosa més llargues que les altres espècies, abans que la desertització de la terra sigui irreversible.

ELS LLIBRES

Cent llibres han estat descoberts recentment en unes golfes dissimulades, d'una habitació de l'últim pis de la casa de la palmera. Aquesta fou construïda per Ildefons Descalç Mimó, l'"Indiano", allà a la primera meitat del segle passat, quan tornà de Cuba.

L'immoble ha passat de pares a fills al llarg de la seva existència i, pel que fa a la seva conservació, sempre n'han tingut cura, tant de dintre com de fora.

— artist's name — 6-4-95

Aquest descobriment ha estat fet casualment pels pintors en llevar el paper del sostre de l'habitació de les minyones (aquest és el nom que de sempre ha tingut), tot i que ara, de minyones, no n'hi hagi a la casa. Però és ben palès que en determinats períodes n'hi havia un mínim de quatre. Els pintors, doncs, encuriosits, obriren la portella i deixaren al descobert unes petites golfes d'una vintena de metres quadrats, en la meitat dels quals hom no s'hi pot posar dret, atès el natural pendent de la teulada de biga i llata, perfectament conservada i que miraculosament ha restat al marge de les goteres i de les rates.

Cent llibres anarquistes donaven fe, juntament amb documents, correspondència, diaris i revistes, de les preocupacions polítiques i culturals del seu antic propietari.

Tot un tresor. Tot un esdeveniment en el si de la família professionalment cristiana. Ningú, per tant, podia ni sospitar que hagués existit entre ells un membre de pensament àcrata.

Però els fets són els fets. La clau de l'enigma restava en una capsa tancada que calgué desfermar. En el seu interior, un munt de correspondència amb intel·lectuals i artistes de tot el país evidenciava que Lluís Descalç i Miret era lliure pensador. Sembla que, en acabar-se la guerra civil, amagà el seu tresor en lloc segur, en espera de temps millors. Però, malauradament, l'any 40 un tramvia l'atropellà un matí d'hivern i poc després moria sense revelar l'existència aleshores a ningú, del seu inconfessable tresor.

La seva vídua, en estat de bona esperança, es quedà vivint a la casa i pujà el seu fill. La reputació com a professora de piano li donà un lloc molt respectable en la societat. Avui és una anciana que viu gràcies a les atencions de la família, però a penes reconeix ningú. L'artrosi ha fet vertaders estralls en ella. Actualment és una ombra del qui fou una senyora agradable i envejable per als amants de la bellesa femenina.

En Ramon Descalç, fill de la vídua Mercè Torrents, es casà amb l'Engràcia Recasens. Tingueren tres fills, i el més petit de tots, en Jordi, és el que s'està arreglant l'habitació "de les minyones" per començar a viure-hi extramatrimonialment amb l'Esther Ridaura, nedadora fins ara de gran prestigi pels molts premis i marques que ha obtingut per al seu club al llarg de més d'una dècada.

L'habitació està ubicada al darrere de la casa i dona a ponent. Per la finestra es pot veure el

jardí, on floreixen dues mimoses, quan encara el fred es deixa sentir arreu, una palmera que sembla que vulgui fregar el cel, un estany amb brollador i peixos de colors, i una gàbia amb ocells tropicals, feta construir per l'"Indiano", segurament com a enyorança de la Cuba que deixà. Però el més valuós és un arrambador de ceràmica trencada amb ornamentació modernista.

La descoberta trasbalsà en Jordi, perquè precisament ell volia doctorar-se amb la tesi *La influència del moviment anarquista en el modernisme català*.

Estava decidit. Amb la seva estimada, convertiria les golfes en una petita "buhardilla" com les de París, i farien obrir una finestra a la teulada perquè la llum hi entrés i de passada ennoblís l'estança.

Ara els llibres restituïts a la llum són motiu d'estudi. I el que més sorprèn és la força i l'interès de les obres, que durant tants i tants d'anys estigueren proscrietes.

Alguna de les obres més interessants són: "El judío errante", de Eugenio Sué; "Palabras de un rebelde", de Piotr Kropotkin; "Los fueros del naturalismo", de Martín de Lucenay; "Desnudismo integral", de Laura Brunet; "Feminismo racional", de Alejandra David; "El hombre y la tierra", de Elisée Reclus (6 volums); "¿Qué es el arte?", de Lleó Tolstoi; que en la síntesi final escriu: "El arte no es una alegría ni un placer ni una diversión; el arte es una gran cosa. Se trata de un órgano vital de la humanidad que transporta al dominio del sentimiento las concepciones de la razón".

Aquesta troballa literària, en la seva pròpia casa, ha anat com l'anell al dit al Jordi. Ha esdevingut una llum en el vast univers de la cultura, manta vegada ofegada pels convencionalismes imposats per una societat a voltes massa conformista amb les pautes que el poder imposa als ciutadans.

L'ART

Cent lliris blaus festejaven als marges del revolt de la carretera, sobresortint de l'herba encara adormida. Els roures de la solana, orfes encara de fullam, deixaven al descobert els nius bellament travats en les enforcadures. El calendari de les estacions marcava primavera, però, malgrat que a muntanya la natura desperta amb un aire més tardà, els lliris matiners a la

Sant A. M^o. Claret, 2 • SABADELL
Teléfono 725 01 26

RESTAURANT
Euterpe

Rambla, 1
SABADELL

Tel. 725 01 26
PÀRKING

LLIBRERIA - PAPERERIA

Rambla, 209 • SABADELL
Tel. 726 56 11 • Fax 727 70 54

gran festa de la floració, arrecerats, bevent el sol amb fruïció, s'obrien com pinzellades de cel blau. Cel blau de tarda, retallat pels últims cims nevats, lluny del seu abast, però prou a prop com per a impregnar-se mimèticament de la inabastable profunditat.

Aquelles pinzellades de blau feren que, deturant el cotxe instintivament, en Vicenç Vall captés de ben a la vora, en una instantània, aquell bell esclat de vida. En certa manera "imitava" amb mitjans sofisticats, orfes, això sí, de la febre creadora que precedí l'execució del quadre "Els lliris blaus", de Vincent van Gogh.

Escandalosa odissea la d'aquesta obra d'art, que l'especulació l'ha enlairada a símbol de cotització. L'art no és això. L'art és estètica i plaer de l'esperit. És la quinta essència del pensament i la sensibilitat de l'home-artista, que en cada obra deixa quelcom de si mateix, quelcom del seu pensament, de la seva vitalitat i de la seva creativitat, perquè els contempladors gaudeixin d'un bell instant d'inspiració.

Si van Gogh aixequés el cap, de ben segur es tornaria a llevar la vida amb un gest suprem de lucidesa, perquè la seva sensibilitat i la seva honradesa l'incapacitarien per comprendre res del que està passant amb la seva obra, la qual fou menystinguda en vida, no entesa quasi per ningú. Però com que el seu art era excepcional, una vegada no pogué donar una pinzellada més, l'obra i el seu creador començaren a caminar amb un pas que encara avui no s'ha deturat. I tot saltant fronteres, l'obra ha sobrepassat els prejudicis deshumanitzats i orfes de visió dels seus contemporanis. La injusta solidaritat de la societat enfront dels grans creadors ha estat l'incomprensible axioma que arrosseguen els creadors d'arreu del món.

Que fàcil és pontificar quan l'artista no pot respondre! Que fàcil és treure de context frases o fets per emparentar-los amb l'obra realitzada! Que fàcil és recrear-se amb determinats moments cabdals de la seva obra, obviant, amb un parèntesi, les circumstàncies personals o socials! Que fàcil és enamorar-se de les obres consagrades! En art, el difícil és tenir prou criteri com per a descobrir la veritat allà on encara ningú no l'ha sabut ni albirar. Descobrir el vel i revelar-ne els secrets no és a l'abast quasi de ningú.

La societat, fiant-se dels criteris d'uns pocs, llavors pren partit. Sovint els vertaders valors, queden en l'anonimat. Valors que, com el bon vi,

madurant en les tenebres, en veure la llum acaben eclipsant l'art pomposament oficialitzat.

Els lliris blaus arrecerats al marge de la carretera pre-pirinenca són en si mateixos una obra d'art de la creació. No necessiten marxants ni galeries d'art ni descobridors de la seva bellesa immutable en el temps. És una bellesa que puntualment, any rere any, floreix sense preses i al marge de les especulacions i dels interessos sovint no confessats. La seva bellesa, amb una naturalitat cíclica, anirà embellint ací i allà els marges recoberts encara amb el fenàs rostit pel fred, per a recordar-nos que la primavera continuarà despertant-nos, amb els seus colors, les més recòndites emocions del cor.

L'ÒPERA

Cent nois i noies, vestint amb naturalitat els seus pantalons texans, es dirigien Rambla avall al Liceu, on repartint-se indistintament per la platea i pis a pis fins al cinquè, gaudirien de l'òpera, absents de connotacions extrateatral. I de ben segur, en els entreactes, tot fumant un cigarret en el Saló dels Miralls, conversarien, amb la resta de la gent, del bàlsam espiritual i del valor exempt de materialisme que representa escoltar, a l'última dècada del segle XX, la *Lucia di Lammermoor* amb el mateix gust i el mateix interès que quan s'estrenà fa cent cinquanta anys. Però, sense confessar-ho, en passar prop seu, més de quatre senyores, tot mirant-los de reüll, enyorarien, a més de les primaveres perdudes, aquella sana llibertat de la vestimenta.

Uns anys enrere –i d'això no en fa gaires– els porters, per descomptat, prèvia consigna de la direcció, no els haurien deixat travessar l'entrada i, encara menys, pujar per la noble escala encatifada. Calia vestir amb "seriositat" i, si pot ser, amb esmòquing; com si l'òpera l'hagués d'escoltar el vestit llarg brodat amb pedreries o el coll perfectament emmidonat i encorbatat. Avui, sens dubte, aquest jovent alliberat de convencionalisme sap més de música, de cant i d'estètica teatral, que molts dels assidus liceistes de tots els temps.

Aquella nit el jovent, vestint amb naturalitat texans i jaquetes renyides amb l'alta costura, anà a escoltar com la gran soprano australiana Joan Sutherland cantava per darrera vegada la *Lucia*, juntament amb Alfredo Kraus.

**ANÀLISIS CLÍNQUES
i PERFUMERIA
COSMÈTICA de**
Joan Garriga i Manich
(Analista Diplomada de Sanitat, Inspector
Farmacèutic Municipal)

Passeig Plaça Major, 37
Telèfon 725 53 53 - SABADELL

Sant Pere, 22 • Tel. 726 19 59 • SABADELL

CROQUIS
JOAN LEIVA

ARQUITECTURA D'INTERIORS
MOBLAMENT

Ronda Zamenhof, 151 - 08201 Sabadell
Tel. (93) 726 56 50 - Fax 727 77 46

Era un honor per al nostre primer coliseu que la Sutherland l'hagués escollit per dir adéu al personatge que més entranyablement representà al llarg dels seus trenta-vuit anys d'interrompuda carrera musical. Aquest fet històric no se'l podien perdre els amants del "bel canto", ja que aquesta soprano coloratura ha estat una de les millors del món. La *Lucia di Lammermoor*, de Gaetano Donizetti, deixa de comptar, per a la interpretació de la famosa escena de la bogeria, amb la veu feta a mida que ha provocat els més expectants silencis que pot haver-hi en una representació d'òpera, tot cantant amb l'ànim sospès "*Oh gioia che si sente e non si dice*", "*Oh lieta giorno*", "*Al fin sono tua*".

I amb la mateixa naturalitat amb què la gran diva deixa de cantar per sempre més la seva obra preferida, hom assisteix, amb espontaneïtat a la permisiva modernitat en el vestir en l'interior dels cenacles operístics.

Els grans miralls del Saló dels Miralls del Liceu, muts testimonis de fets generacionals, des de la seva immòbil verticalitat, seguiran assistint a la transformació, una vegada més, dels hàbits i dels costums socials. No obstant això, el més important per a aquests és copsar i retenir en el seu arxiu inescrutable, els vertaders melòmans d'entre tot el gruix dels espectadors.

Sortosament, aquests miralls, salvats miraculosament del gran incendi, continuaran enregistrant els esdeveniments artístics més rellevants dels nous temps, que segurament restaran marcats per l'obertura a capes més àmplies de la nostra societat. La tolerància, característica del nostre temps, anirà deixant de banda el fet que les senyores, per anar al Liceu, s'hagin de vestir amb pells d'animals en perill d'extinció i, en les nits de gran gala, per allò de la seguretat, els collarets de perles autèntiques i els fermalls i les polseres de metalls preciosos restin entaforats al fons de les caixes fortes dels més prestigiosos bancs, com la resta de l'any.

Uns pantalons texans, doncs, no són demèrit ni signe de desamor per la música, ans tot el contrari. Cent pantalons texans al Liceu signifiquen que l'interès i l'amor a l'òpera romanen vius per a les noves generacions, que al marge de les disquisicions tècniques, continuen gaudint de la gran lírica. Això sí, desencotillats i advocant per modernitzar aquest fabulós espectacle que és l'òpera.

La lectura

LECTURES hi ha de les quals en tornem. Lectures hi ha que ens conviden sense descans a caminar.

Lectures que ens envelleixen. Lectures que ens acompanyen. Lectures per a cada un dels sentits, com si de vegades la comprensió només fos de l'esguard o de l'oïda, o del tacte, o de la gola, o de l'odorat.

Lectures amb les quals juguem, i lectures que juguen amb nosaltres.

Lectures amb ressò i lectures sense ressò. Les que ens completen i les que ens mutilen.

Les que ens sobten com una agressió i les que ens sedueixen.

Aquest llibre que sembla que capti i aquell altre que va precedit d'un criat que l'anuncia i al qual esperen les tafaneries de l'esperit com una societat de belles dames a l'hora del te.

Lectures de frescor aparent –de paisatge maquillat diríem,– i lectures d'una tímida àrida i breu com la intimitat natural d'alguns paisatges catalans de la costa.

Lectures comprades i lectures donades.

Lectures que es fan dir "Sí, senyor", i lectures que ens diuen: "Dispensi: no és vostè qui cerco".

Lectures (cal no confondre amb la manera de llegir) verticals, planes, diagonals, quebrades i circulars.

Josep M. López-Picó

*(De "Paradisos de paper" - Recull de reflexions sobre els llibres i la lectura escrits per diversos autors)
Llibreria Catalònia-1927*